

"Stajero" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krome, za pol in štiri leta razumno; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 12.

V Ptuj v nedeljo dne 22. marca 1908.

IX. letnik.

Nekaj zgodovinskih spominov.

"Vladar je prvi služabnik države" ...
Jožef II.

V četrtek smo praznovali dan sv. Jožefa. Spominjali smo se ob tej priliki plodonosnega življenja velikega ljudskega cesarja, katerega sliko nosi naš list na čelu ...

Ravno zdaj se bije v mili naši domovini odločilni boj za kmetaki vpliv. Kakor da bi se kmetaki stan dramil iz stoletnega spanja, da doseže svoje pravice, — kakor da bi se kmetake četo zopet zbiral pod zastavo "stare pravde", — tako divja po Avstriji vihar razburjenosti in nezadovoljnosti ... Danes nimamo nikogar, ki bi kmetu do pravice pripomogel, — danes je kmet sam ... Začasa ljudskega cesarja Jožefa II. pa je stopil sam presviti vladar k plugu in počastil s tem kmetko delo. Hotel je s tem malim in vendar nesmrtnim dejanjem dokazati, da je kmet temelj vsemu življenju. In Jožef II. ni bil mož, ki bi samo obljuboval. Z delom je hotel vtraviti kmetu boljšo bodočnost. Medtem ko je francoski kralj Ludvik samolastno zaklical "L'état c'est moi!" ("Država sem jaz!"), — dejal je ljubeči Jožef II.: "Vladar je prvi služabnik države" ... Kot služabnik države, kot delavce ljudstva je nastopal Jožef II. Vkljub temu, da so mu posvetni in duhovniški velikaši strastno nasprotovali, je odpravil tlako ter pripravil odstranjenje robota, desetaka in drugih doklad. Z jekleno svojo voljo je Jožef II. dosegel, da so se tudi plemenitaži in duhovniki obdačili, medtem ko so prej le kmetje davke plačevali ... Že ta dva čina napravita cesarja Jožefa nesmrtnega v spominu ljudstva. Zaradi tvoj činov pa ga seveda klerikalni duhovniki še danes sovražijo. V srcu naroda pa se blišči spomin na kmetakega cesarja vedno ednako ...

Desetletja in desetletja so minula. Razumno mlad se je položil Jožef II. v gomilo svojih očetov. In malo tistega je ostalo, kar je za kmeto storil. V teku let se je zopet vdomačilo izsesanje kmetakega stanu, izkoriščanje ljudstva, — dokler ni prišlo viharo leto 1848, o katerem je zapel nemški pesnik Herwegh:

»Wir haben lang genug geliebt,
wir wollen endlich hassen ...
Reisst die Kreuze aus der Erden,
alle sollen Schwerter werden ...«

V znamenju ljudske ustaje je stalo to viharo leto. Zatiranje ministra Metternicha je pripelalo do vrhunca in nemški študentje ter nemški meščani so ostali ter priborili s svojo krvjo avstrijskim narodom svobodo ...

Kmetom je prineslo leto 1848 osebnost prostost in jih je osvobodilo od vseh zemljiško-gospodarskih bremen. Kmet in meščan sta korakala skupaj in premagala nasprotnike. Ti nasprotniki so bili v prvi vrsti fevdalni plemenitaži, ki so se krčevito svojih predprav držali. Duhovništvo pa je stalo takrat popolnoma na strani plemenitažev in je blago-

slovalo vsako nasilje policijske države, — ljudstvu pa je pridigovalo post in mu obljubovalo za izsesavanje nebeško krono ... Kmetje pa niso takrat svoj tilnik pripognili. Labudski škof n. pr., ki je bil kmetom nasproten in je imel svoj sedež v sv. Andreju, je moral bežati pred kmetov nevoljo in se je preselil l. 1848 v Maribor ...

Ta teden je bilo 60 let, odkar so pokale puške in so se valjala ljudska trupla v svoji krvi ... Velika je bila žrtev, ali lepa je bila ljudska zmaga!

In danes? Plemenitaži imajo še vedno pravice, duhovniki se potegujejo še vedno za politično nadvlado, kmet pa je še vedno — zadnji ...

Spominjamo se Jožefovih misli, spominjamo se ljudske krvi l. 1848, — da dobimo nove moči za nove boje ... Združimo se pod zeleno zastavo naše ljube grude in ne odnehajmo preje, dokler ne dosežemo svojih pravic ...

Kmetje, vkup! ...

Politični pregled.

Državni zbor se bode sklical menda sele po Velikinoči, kjer se vlečejo razprave v proračunskem odseku. V vladnih krogih se govori, da stopi zbornica 24. ali 26. t. m. skupaj. Ob koncu marca bode baje tudi nekaj deželnih zborov sklicanih. Gotovega se še nič ne ve.

Vojaska vprašanja. Vlada hoče državni zbornici, takoj ko stopi skupaj, več načrtov postav predložiti. V prvi vrsti se bode zahtevalo rešitev postav glede stanja vojaških novincev. Deželno brambo se hoče povišati za 5.000 mož, katere se rabi za nove artiljerijske in planinske oddelke. Baje se namerava tudi čas orožnih vaj pri deželnih brambi za 1 teden skrajšati. Na vsak način se bode razpravljalo o zvišanju oficirskih in vojaških plač. Upamo, da bode državna zbornica tudi 2 letno vojaško službo uvedla in proti trpičenju vojakov odločno nastopila.

Proti uvozu živine iz Srbije, ki je za našo živinorejo naravnost usodopolne nevarnosti, so se izjavile že razne kmetijske korporacije. Na shodu v Komotavi je dejal kmetaki vodja pl. Hohenblum: "Kjer se gre za eksistenco kmetaki in njegove družine, tam mora kmetaki s kmetaki držati; v drugih vprašanjih naj se prepirajo. Narod beračev nima bodočnosti. Naše kmetaki postaja za konkurenco nezmožno valed zgradb železnica in kanalov. Politika trgovinskih pogodb je eminentno oškodovanje kmetaki in se moramo proti nje razostreje boriti. Kmetaki poslanci naj bi vložili nujnostni predlog protitrgovskaki pogodbaki s Srbijo". Tako Hohenblum! Tudi ogrski kmetaki so sklenili, delovati z vsemi močmi proti odprtju mej za uvoz srbske živine. Da bi le klerikalci kmetaki zopet ne prodali ...

Kmetaki v boju proti izkoriščanju. V severno-deških deželah se pečajo kmetaki v veliki meri z nasadom sladkorne repe (pesé). Cukreni baroni pa so se tekom let zvezali in potisnili ceno repe globoko. Končno je kmetaki počila potrpeljavost. Kmetake organizacije so zdaj sklenile, da letos sploh repe ne sadijo. To bode na vsak

način hudi udarec za plemenitažke odevne, ki hočejo poljedelske pridelke zastoj, sladkor pa prodajajo po vedno višji ceni.

Žitna žetev Avstrije l. 1907. Preteklo leto se je obsegalo skupno 6 1/2 milijonov hektarjev z žitjem. Pridelalo se je:

Ime:	Nasadni prostor hektarji:	Žetev hektolitri:
pšenica	1,174.056	18,422.294
rž	1,853.029	30,821.567
ječmen	1,164.632	26,163.999
oves	1,935.345	52,244.826
koruza	350.588	5,735.206
skupno	6,477.650	133,387.892

Pridelalo se je torej skupno čez 133 milijonov hektolitrov, kar je približno 82 milijonov centov.

Kmetijske delavske hiše. Na Ogrskem se bode v kratkem sprejela postava glede zgradbe 10.000 stanovanjskih hiš za kmetijske delavce. Zgradile bodo hiše mesta in občine, obresti gradbenega kapitala pa bode država plačala. Posamezni delavci bodejo plačevali letno 60 do 80 K in bodejo hiše v 25 letih njih lastnina. Pač pametna misel, da se obdrži posle na grudi! Ko bi le tudi na Avstrijskem pričeli na take uvedbe misliti.

Madžaronska „kultura“. „Popraskaj Madžarona in videl bodeš divjaka“, — tako bi se dalo spremeniti znani pregovor. Vse misli madžaronske politike se zcalijo v krvavem nasilju, s katerim se zaaleduje druge na Ogrskem živče narodnosti. To dejstvo nam dokazuje iz novega krvava sodba v Rozsahegy. Stvar je sledeča: V slovaški vasi Černova bi se imela cerkev blagosloviti. Cerkevna oblast pa je hotela to z drugim, ne z domačim duhovnikom storiti. Temu so se kmetaki uprli. Kakor po navadi so orožniki seveda streljali in cela vrsta mrličov in težko ranjenih, med njimi več žensk in otrok, je ležalo v svoji krvi. Ko bi oblast le hotela, bi preprečila ta krvavi dogodek. Ali šlo se je ravno za — Slovake in zato je pokazala madžaronska oblast puško. Dobro, mislilo bi se, da bode vsaj s to kmetako krvjo dovolj. Ali ne! Oblast je dvignila skoraj proti celi vasi obtožbo. Te dni se je zgodila obsodba. Skupno je bilo 41 oseb (!) na več let ječe obaojenih. Neka kmetica je dobila 3 leta ječe, več kmetov po dve leti ječe in 3 leta zapora itd. Človeku zastane sapa, ko čita to sodbo. Najprej se vboje ljudi poneumi, potem se jih hujska in spravi v vznemirjenost, končno se jih postreli ali pa vrže v ječo ... In to v letu 1908! Madžaronska „kultura“ je podobna oni afričanskim rabeljskim poglavarjev divjih narodov ...

Demonstracije v Budimpešti so se zgodile ob priliki praznovanja obletnice l. 1848. Delavci so viharo za splošno in ednako volilno pravico demonstrirali. Napadli so lokal Košutovega kluba in pobili vse šipe. Prišlo je do hudih spopadov s policijo, na katero so delavci tudi streljali. Čez 50 oseb je zaprtih.

Hrvatski sabor — odgođen. Novi ban se je presneto zmotil. Mislil je, da bode pri volitvah zmagal, ali propadel je popolnoma. 14. t. m. je bil sabor sklican. Prišlo je do viharnih do-